

2016. gada 27. maijā

Progresa ziņojums par FICIL rekomendāciju ieviešanu valsts uzņēmumu konkurētspējas jomā

1. Esošās situācijas novērtējums un atskats uz paveikto

Kopš 2012. gada, kad FICIL iesniedza valdībai ziņojumu par valsts uzņēmumu konkurētspēju, ir panākti ievērojami uzlabojumi tiesiskā regulējuma sakārtošanā attiecībā uz valsts kapitālsabiedrību (VKS) pārvaldību. 2014. gada 16. oktobrī tika pieņemts Publiskas personas kapitāla daļu un kapitālsabiedrību pārvaldības likums. 2015. gada maijā Pārresoru koordinācijas centrs tika izraudzīts par institūciju, kas koordinē valsts uzņēmumu un kapitāla daļu pārvaldību.

2015. gada beigās un 2016. gada sākumā Ministru Kabinets pieņēma vairākus noteikumus, tostarp noteica VKS darbības rezultātu un finansiālo rezultātu izvērtēšanas kārtību, dividendžu plānošanas un izmaksāšanas principus, valdes un padomes locekļu kandidātu izvirzīšanas kārtību un VKS pārvaldes institūciju locekļu skaita un atalgojuma noteikšanas principus.

2016. gada marta beigās Pārresoru koordinācijas centrs pieņēma Vispārējo stratēģisko mērķu noteikšanas vadlīnijas, VKS vidējā termiņa valsts kapitāla daļu stratēģisko mērķu noteikšanas vadlīnijas, VKS vidējā termiņa darbības stratēģijas izstrādāšanas vadlīnijas un Vadlīnijas par informācijas publicēšanu VKS un kapitāla daļu turētājiem.

Kā izriet no iepriekš minētā, tiesiskais regulējums lielā mērā ir izveidots. Atsevišķi pasākumi faktiski ir jau īstenoti. Piemēram, 2016. gada februārī Pārresoru koordinācijas centrs ir izdevis norādījumus par informācijas sniegšanu publiskajiem gada pārskatiem, kā arī publicējis 2014. gada ziņojumu par valsts kapitālsabiedrībām un kapitāla daļām.

Tomēr šī regulējuma ieviešana joprojām turpinās attiecībā uz daudziem nozīmīgiem jautājumiem, ieskaitot atkārtotu uzraudzības padomju izveidošanu lielajās VKS (kas jāpanāk 2016. gada laikā), katras VKS vidējā termiņa darbības stratēģijas izstrādāšanu u.c.

2. Jautājumi, kam pievēršama tūlītēja uzmanība

- 1) Iecelt uzraudzības padomes locekļus lielajos VKS atbilstoši atklātības principiem, pamatojoties uz profesionālo kvalifikāciju, lai atjaunotu sabiedrības uzticību uzraudzības padomēm.
- 2) Nodrošināt, lai VKS vidējā termiņa stratēģijas atbilstu valsts ieinteresētībai saņemt atbilstošu kapitāla atdevi un katras atsevišķās VKS darbības mērķiem.

- 3) Laikus sniegt informāciju par VKS darbības rezultātiem un valsts kapitāla daļām.
- 4) Piemērot stingras prasības attiecībā uz pārvaldes institūciju locekļu atbildību, lai novērstu dienesta stāvokļa ļaunprātīgu izmantošanu.

3. Rekomendācijas

Ilgtermiņa rekomendācijas:

- Jāuzsāk politiska diskusija par daļēji centralizēta (duāla) VKS vadības modeļa ieviešanu (sabiedrībām ar komerciāliem mērķiem jābūt pakļautām centralizētai vadības iestādei (CVI), kas arī pati ir kapitāla daļu turētāja).
- VKS valdes/uzraudzības padomes locekļu atlases procesam jābūt centralizētam. Jāizveido kompetento kandidātu datubāze. Kapitāla daļu turētāji un uzraudzības padomes jāiesaista vakantajiem amatiem izvirzāmo prasību formulēšanā, bet faktiskais kandidātu atlases process jāuztic izvirzīšanas komitejām.
- Lielāka uzmanība jāpievērš pašvaldību uzņēmumu pārvaldes uzraudzībai: jāievieš sīki izstrādāts regulējums, nosakot tādus pašus principus, kādi tiek piemēroti VKS (tostarp attiecībā uz caurskatāmību un atklātību, vadības izvēles procesiem, godīgu konkurenci (konkursi un publiskie iepirkumi, pakalpojumi) u.c.)
- Valstij skaidri jādefinē savas vēlmes attiecībā uz atbildīgu pārvaldību, stratēģiskiem mērķiem un nemateriāliem ieguvumiem. Šai informācijai jābūt publiski pieejamai Pārresoru koordinācijas centra mājaslapā.